

UTVIKLINGEN PÅ ARBEIDSMARKEDET

NAVs arbeidsmarkedsprognose

Av Kristian Myklathun, Kristine von Simson, Othilde Skjøstad og Johannes Sørbø¹

Sammendrag

Antallet arbeidssøkere registrert hos NAV har gått gradvis oppover det siste halvannet året, og denne utviklingen har fortsatt i starten av 2024. Det henger sammen med at høy inflasjon og flere renteøkninger fra Norges Bank har dempet aktiviteten i norsk økonomi, og særlig innen bygg og anlegg, varehandel og noen tjenesteytende næringer. En annen viktig faktor, som særlig har gjort seg gjeldende det siste året, er at mange flyktninger fra Ukraina etter hvert blir klare for arbeidsmarkedet. Om lag 40 prosent av veksten i antallet arbeidssøkere det siste året skyldes flere ledige fra Ukraina. Disse representerer en økning i arbeidsstyrken.

Samtidig holder etterspørselen etter arbeidskraft seg på et høyt nivå. I løpet av årets to første måneder ble det lyst ut 10 prosent flere ledige stillinger enn i tilsvarende periode i fjor, og vi ser også en økning for konjunkturutsatte grupper som bygg og anlegg og ingeniør- og ikt-fag. Det at etterspørselen etter arbeidskraft ser ut til å holde seg godt opp er også et godt tegn med tanke på den videre utviklingen i arbeidsledigheten. Virksomhetene i næringer som bygg og anlegg og varehandelen oppgir imidlertid svake sysselsettingsforventninger framover.

Vi anslår at arbeidsledigheten vil fortsette å øke framover, i om lag samme takt som den har gjort det siste året. De viktigste grunnene til det er lav aktivitet i bygg- og anleggsnæringen, svak utvikling i privat konsum, og at flere ukrainere vil registrere seg hos NAV for å få bistand til å komme i arbeid. Vi anslår at det i gjennomsnitt vil være 60 000 registrerte helt ledige i år, og 67 000 i 2025. Det tilsvarer 2,0 prosent av arbeidsstyrken i 2024 og 2,2 prosent i 2025.

Vår prognose innebærer beskjeden vekst i norsk økonomi og høyere arbeidsledighet. Selv om arbeidsledigheten vil stige, anslår vi likevel fortsatt lav arbeidsledighet i et historisk perspektiv. Vi venter også at sysselsettingen holder seg høy. I en situasjon med fortsatt lav ledighet er det gode muligheter for å få flere av de som er registrert hos NAV i jobb, og det samme gjelder de mange flyktingene som er bosatt de siste to årene.

<https://doi.org/10.60847/NAV.4668>

¹ NAVs arbeidsmarkedsprognoser er utarbeidet av prognosegruppen i Arbeids- og velferdsdirektoratet. Artikkelen er basert på informasjon tilgjengelig per 6. mars.

Arbeidsledigheten på vei opp

Antallet arbeidssøkere registrert hos NAV økte med om lag 12 000 personer i løpet av 2023, og økningen har fortsatt i starten av 2024. I tiden etter at vi laget vår forrige prognose, i november, har antallet arbeidssøkere økt med 3 500 personer, justert for normale sesongvariasjoner. Antallet helt ledige har økt med 1 300 personer i denne perioden, som er marginalt mindre enn vi anslo. Svekkelsen vi har sett på arbeidsmarkedet det siste året henger sammen med økt rente og høy inflasjon, som særlig rammer næringer som bygg og anlegg og varehandelen. I tillegg er det nå flere flyktninger fra Ukraina som begynner å registrere seg som arbeidssøkere hos NAV, noe som i stor grad bidrar til økningen i arbeidsledigheten. Samtidig holder etterspørselen etter arbeidskraft seg på et høyt nivå, og arbeidsledigheten er lav i et historisk perspektiv.

Ved utgangen av februar var 102 100 personer registrert som arbeidssøkere hos NAV, hvorav 77 400 var registrert som helt ledige eller arbeidssøkere i et arbeidsmarkedstiltak (bruttoledigheten). Dermed var

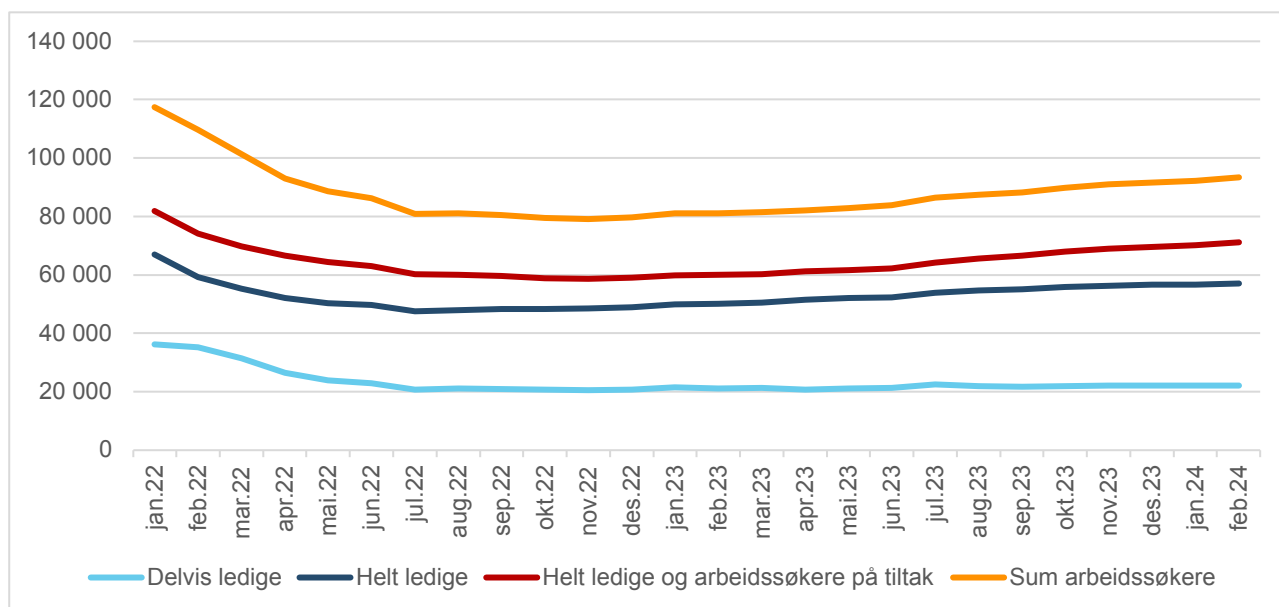
3,4 prosent av arbeidsstyrken registrert som arbeidssøkere hos NAV, mens bruttoledigheten utgjorde 2,6 prosent.

Fortsatt høy sysselsetting

Sysselsettingen har holdt seg på et høyt nivå gjennom det siste året. I januar i år var 70,1 prosent av befolkningen mellom 15 og 74 år sysselsatt, ifølge sesongjusterte tall fra arbeidskraftundersøkelsen (AKU). Andelen sysselsatte har holdt seg stabil på rundt 70 prosent siden slutten av 2021. Det er et klart høyere nivå enn før pandemien. I 2019 var andelen sysselsatte på 68,6 prosent i gjennomsnitt.²

Selv om andelen sysselsatte har holdt seg relativt stabil, fortsatte antallet sysselsatte å øke gjennom første halvår 2023. I andre halvår har antallet sysselsatte stabilisert seg, ifølge de sesongjusterte AKU-tallene. I januar var det dermed 29 000 flere sysselsatte enn i januar 2023. Samtidig har også befolkningen fortsatt å vokse, blant annet på grunn av den høye innvandringen fra Ukraina. Ifølge SSB sin befolkningsstatis-

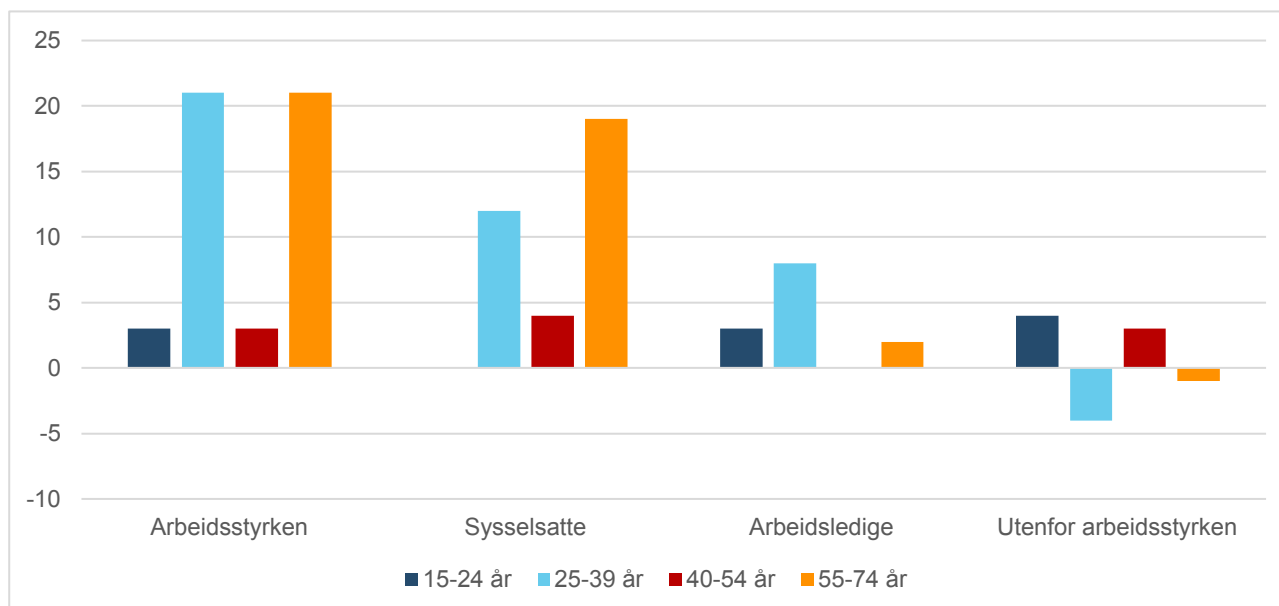
Figur 1. Antall registrerte helt ledige, delvis ledige, summen av helt ledige og arbeidssøkere på tiltak og summen av antall arbeidssøkere per måned. Justert for normale sesongvariasjoner. Januar 2022 – februar 2024

Kilde: NAV

² Ifølge brudd- og sesongjusterte tall fra SSB.

Figur 2. Endring i befolkningen i yrkesaktiv alder etter arbeidsstyrkestatus og alder. 1 000 personer. 4. kvartal 2022 – 4. kvartal 2023

Kilde: SSB

tikk var det i fjerde kvartal bosatt 62 000 flere ukrainske statsborgere i Norge enn for to år siden. Ikke alle disse er i yrkesaktiv alder, men innvandringen har også gitt en kraftig økning i befolkningen mellom 15 og 74 år.

Den høye befolkningsveksten har bidratt til at hvor mange som ønsker å jobbe, arbeidsstyrken, har økt. I fjerde kvartal var arbeidsstyrken på 2 984 000 personer, en økning på 41 000 sammenlignet med fjerde kvartal i fjor. Økningen var størst i aldersgruppene 25-39 år og 55-74 år (figur 2). Veksten i arbeidsstyrken skyldes først og fremst flere sysselsatte, men også AKU viser en økning i arbeidsledigheten. Nesten hele økningen i arbeidsledigheten har skjedd blant personer under 40 år ifølge AKU. Dette skiller seg litt fra den registrerte (brutto)ledigheten, som har økt for alle aldersgrupper under 60 år og mest for de mellom 30 og 50.

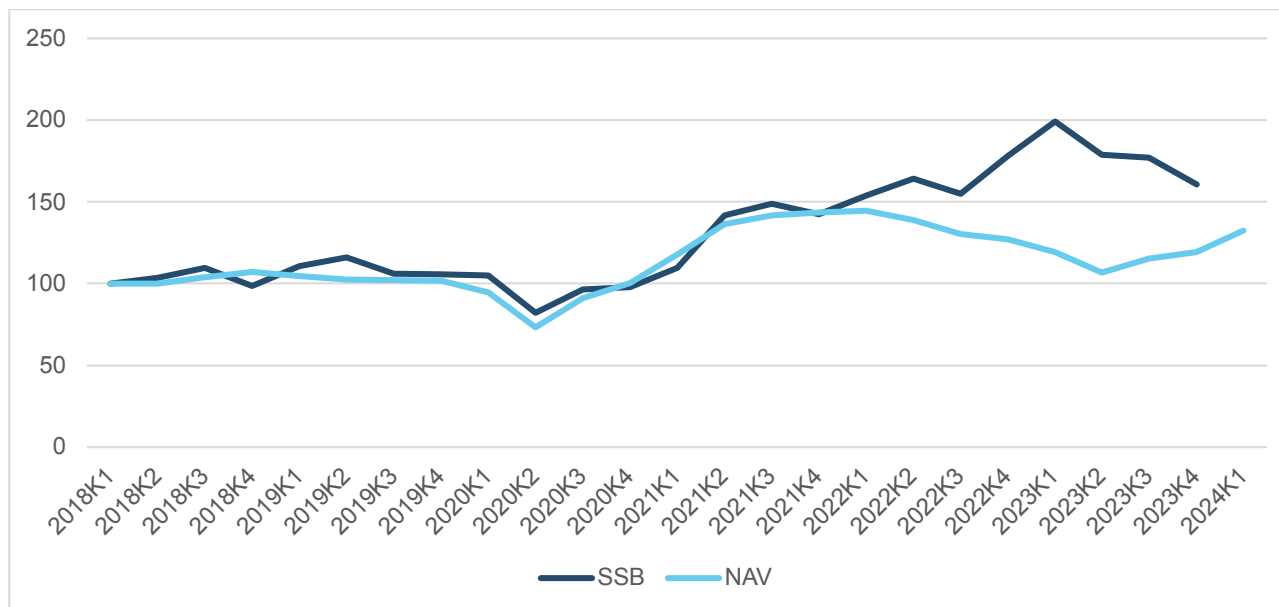
Etterspørselen holder seg høy

Arbeidsledigheten har altså økt, men samtidig har sysselsettingen holdt seg høy. Vi ser også at etterspørselen etter arbeidskraft holder seg godt oppe. NAVs sta-

tistikk over antallet nye ledige stillinger på arbeidsplassen.no har økt litt de siste månedene, etter nedgang gjennom mye av 2022 og 2023. I løpet av januar og februar ble det registrert om lag 10 prosent flere ledige stillinger per virkedag enn i samme periode i fjor. Vi ser nå også en økning for konjunkturutsatte yrkesgrupper, som bygg og anlegg, ingeniør- og ikt-fag og kontorarbeid, samtidig som det øker innen blant annet helse, pleie og omsorg. Antallet nye stillinger som lyses ut kan være en ledende indikator for utviklingen i ledigheten, og det at etterspørselen holder seg oppe er et godt tegn med tanke på den videre utviklingen på arbeidsmarkedet.

SSB sin statistikk over beholdningen av ledige stillinger per kvartal fortsatte å øke fram til første kvartal 2023, men etter dette har den vist en fallende tendens (figur 3). Tross færre ledige stillinger utover 2023, viser også statistikken fra SSB at etterspørselen har holdt seg på et høyt nivå, med over 100 000 ledige stillinger hvert kvartal i 2023. I fjerde kvartal var det 10 prosent færre ledige stillinger enn ett år tidligere, ifølge SSB. Nedgangen var størst innen forretningsmessig tjenesteyting og varehandel, men også næringer som overnatting og servering, samt annen tjenes-

Figur 3. Utvikling i antallet ledige stillinger. Antall nye ledige stillinger per virkedag på arbeidsplassen.no (NAV), og SSB sin statistikk over beholdningen av ledige stillinger per kvartal. Sesongjustert og indeksert. 1. kvartal 2018=100

Kilde: NAV og SSB

teyting hadde en klar nedgang i antallet ledige stillinger.

NAV's statistikk over antallet nye stillinger på arbeidsplassen.no og SSB sin statistikk over beholdningen av ledige stillinger fulgte hverandre tett i årene 2018-2021, før de viste ulik utvikling utover 2022 og fram til starten av 2023. Etter dette har de igjen nærmet seg hverandre, i og med at SSB sin statistikk viser en større nedgang utover 2023. SSB sin statistikk er en utvalgsundersøkelse og viser beholdningen av ledige stillinger per kvartal, mens NAV's statistikk viser antallet nye ledige stillinger som registreres på arbeidsplassen.no i løpet av perioden. Det kan derfor være at et skifte i etterspørselen etter arbeidskraft først er synlig i antallet nye stillinger som legges ut, før det vises i beholdningen.

Begge statistikkene viser altså nå at etterspørselen etter arbeidskraft har dempet seg fra det rekordhøye nivået vi nådde rett etter pandemien, men fortsatt er på et høyt nivå. Dette stemmer også med at vi har hatt en moderat økning i arbeidsledigheten og at sysselsettingen har stabilisert seg på et høyt nivå.

Et område hvor vi tydelig ser at arbeidsmarkedet har kjølt seg ned, er mangel på arbeidskraft. Norges Banks regionale nettverk viser en markert nedgang i andelen virksomheter som rapporterer om knapphet på arbeidskraft, særlig innen bygg og anlegg og tjenesteytende næringer. Dette er næringer som i stor grad er påvirket av økt rente og redusert kjøpekraft i befolkningen. Samtidig er mangelen på arbeidskraft blitt høyere blant oljeleverandører, hvor to av tre virksomheter meldte om mangel i desember. Det henger sammen med svært høye oljeinvesteringer. Oljeleverandørene anslår også at de vil sysselsette flere det kommende kvartalet, mens det ventes nedbemanning innen bygg og anlegg og varehandelen.

Ukrainere melder seg på arbeidsmarkedet

Ifølge UDI har om lag 73 000 personer fra Ukraina søkt om kollektiv beskyttelse i Norge i perioden fra februar 2022 til februar 2024. Om lag to tredjedeler av de som har flyktet hit er i arbeidsfør alder (18-65 år). Noe som skiller ukrainere fra flyktninger som har kommet til Norge tidligere, er at om lag tre av fire har

høyere utdanning fra hjemlandet (Arbeids- og inkluderingsdepartementet 2023). Samtidig er det kun om lag en av tre som behersker grunnleggende engelsk (Vernes m.fl. 2023).

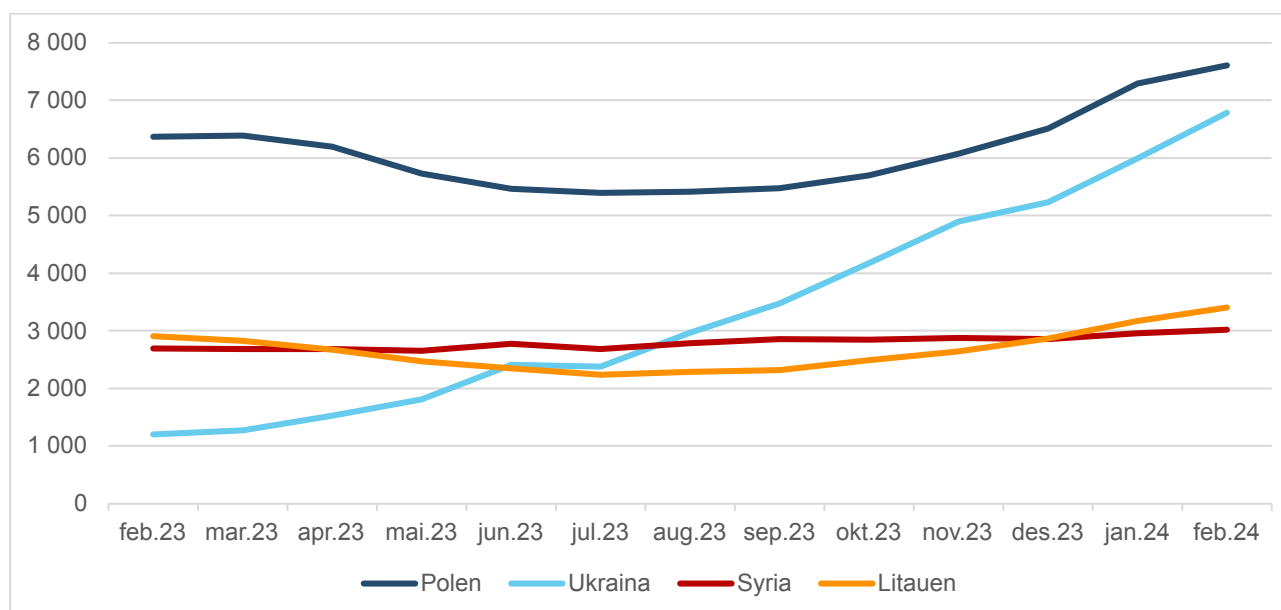
Den høye innvandringen påvirker arbeidsmarkedet på flere måter. I første omgang gir det økt behov for boliger, språkkurs, barnehageplasser osv., og dermed økt etterspørsel etter både varer og tjenester. Etter hvert som de bosettes i kommunene, vil de imidlertid også selv søke mot arbeidsmarkedet. Hvor raskt dette går vil variere, blant annet etter språkferdigheter og kompetanse de har med seg fra hjemlandet. Ukrainerne har rett på, men ikke plikt til, å delta i introduksjonsprogrammet. Hvor lenge dette varer vil imidlertid variere etter hvor lang utdanning de har fra tidligere. I og med at mange har fullført videregående skole, vil de i utgangspunktet ha rett på introduksjonsprogrammet i seks måneder med mulighet for forlengelse i ytterligere seks.

Vi ser nå at flere og flere ukrainere melder seg på arbeidsmarkedet. De siste månedene har antallet som er registrert som arbeidssøkere hos NAV økt med

omtrent 700 personer hver måned (ikke sesongjustert), og ukrainsk landbakgrunn er nå den nest vanligste for arbeidssøkere med innvandrerbakgrunn (figur 4). Ved utgangen av februar var 6 800 personer fra Ukraina registrert som arbeidssøkere hos NAV, mens personer fra Polen utgjorde største gruppe med 7 600 personer. Veksten i antallet ukrainere står for 60 prosent av økningen i antallet arbeidssøkere med innvandrerbakgrunn siste tolv måneder, og 40 prosent av økningen i antallet arbeidssøkere totalt.

I tillegg til at antallet arbeidssøkere fra Ukraina øker raskt, øker også antallet sysselsatte måned for måned. I januar var om lag 6 700 ukrainere som har kommet til Norge de siste to årene, registrert med et arbeidsforhold. Det er få sammenlignet med hvor mange som har kommet hit, men nesten 5 000 flere enn for ett år siden. Det er god grunn til å tro at både antallet arbeidssøkere og antallet som er i jobb vil øke betydelig framover. Om vi for eksempel antar at det i gjennomsnitt tar om lag 12 måneder fra de ankommer Norge til de er bosatt i en kommune, ferdig med eventuelt introduksjonsprogram og klar for arbeid, vil vi se omtrent en doubling i antallet personer som er klare for arbeid i løpet av 2024.

Figur 4. Antall personer registrert som arbeidssøkere hos NAV, etter landbakgrunn. De fire vanligste fødelandene i februar 2024. Utvikling fra februar 2023 til februar 2024. Ikke sesongjustert

Kilde: NAV

Noen av disse vil gå raskt i jobb, på egenhånd eller direkte fra introduksjonsprogrammet, mens andre vil registreres som arbeidssøkere først. Vi legger til grunn at antallet helt ledige fra Ukraina går fra 1 800 personer i gjennomsnitt i 2023, til om lag 5 000 i 2024 og at det vil stige med ytterligere 2 - 3 000 i 2025. Dette er naturligvis svært usikre anslag, som blant annet avhenger av hvordan krigen utvikler seg videre og hvor mange som kommer til Norge eller eventuelt drar tilbake, i tillegg til utviklingen på arbeidsmarkedet.

Vi regner også med at antallet sysselsatte ukrainere vil fortsette å øke. Skulle for eksempel 50 prosent av de voksne som har kommet hit så langt være sysselsatt mot slutten av 2024, vil det innebære om lag 17 000 flere sysselsatte enn i dag. Så kan man innvende at disse vil kunne fortrenge annen arbeidskraft, men i et arbeidsmarked med lav ledighet og fortsatt god etterspørsmål etter arbeidskraft er det grunn til å tro at den effekten er liten.

Flere nye arbeidssøkere

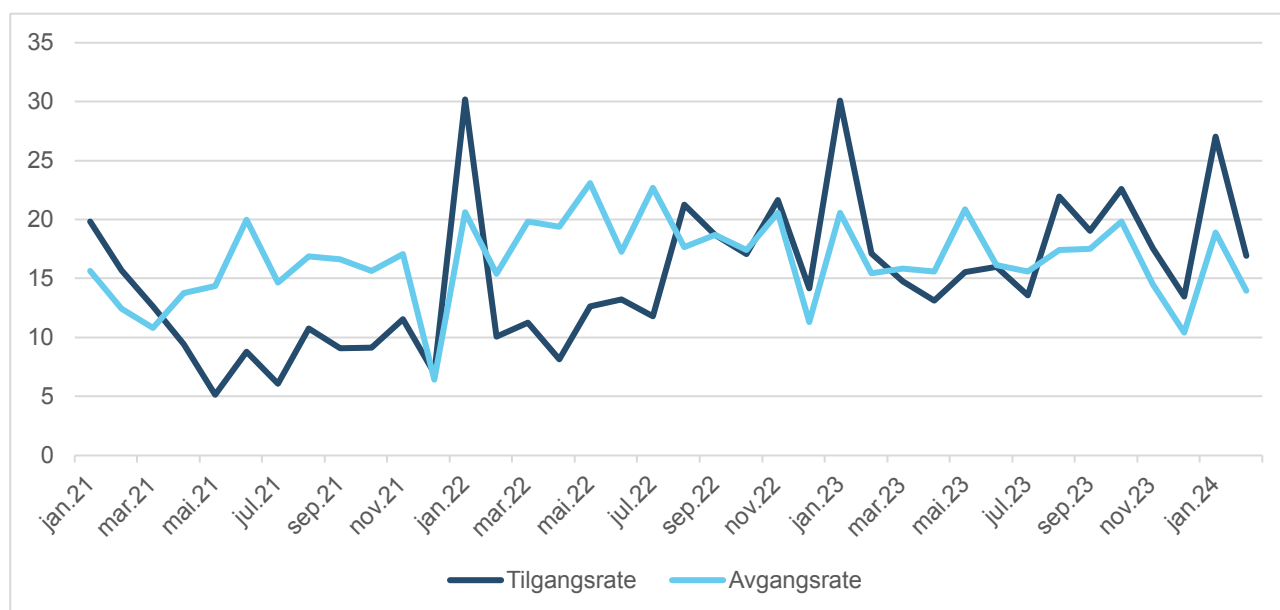
Når antallet arbeidssøkere øker kan det både skyldes at flere blir arbeidsledige, slik at antallet nye arbeids-

søkere går opp, eller at færre slutter å være arbeidssøkere. Antallet nye arbeidssøkere som registrerer seg hos NAV per virkedag nådde sitt laveste nivå i mars 2022, men har siden gått gradvis oppover. I løpet av februar i år registrerte 16 800 personer seg som nye arbeidssøkere hos NAV. Det tilsvarer om lag 790 per virkedag, justert for normale sesongvariasjoner. Antallet nye arbeidssøkere har økt med om lag 210 per virkedag sammenlignet med mars 2022. Dersom antallet nye arbeidssøkere per virkedag fortsatt hadde vært på samme nivå som den gang, ville det betydd om lag 4 300 færre nye arbeidssøkere i løpet av februar

Det var færre som sluttet å være registrert som arbeidssøkere i løpet av februar enn antallet nye som registrerte seg. Dermed steg antallet arbeidssøkere med 2 900 personer, men dette er ikke justert for normale sesongvariasjoner. Antallet arbeidssøkere stiger normalt på denne tiden av året, men økningen er større enn normalt.

Selv om det er små endringer i antallet arbeidssøkere fra en måned til den neste, vil det altså typisk være store bevegelser i form av nye arbeidsledige og perso-

Figur 5. Antallet nye arbeidssøkere (tilgang) og antallet som slutter å være arbeidssøkere (avgang) per måned. Prosent av beholdningen av arbeidssøkere hver måned. Januar 2021 – februar 2024

Kilde: NAV

ner som slutter å være arbeidsledige. Det å se på slike strømmer inn i og ut av arbeidsledighet kan gi et mer utfyllende bilde av dynamikken på arbeidsmarkedet enn det som kommer til uttrykk i arbeidsledighetsraten.

Figur 5 viser bevegelser inn i og ut av arbeidsledighet for perioden januar 2021 til februar 2024. Tilgangsraten er definert som antall nye personer som registrerer seg som arbeidssøkere i løpet av en gitt måned, målt som andel av beholdningen av arbeidsledige ved starten av samme måned og tilsvarende for avgangsraten. Vi ser at det er en del sesongvariasjoner i disse størrelsene, og særlig skiller januar seg ut ved at det da melder seg mange nye arbeidssøkere. Det henger sammen med at mange kontrakter går ut ved nyttår. Videre ser vi at tilgangsraten har økt noe, mens avgangsraten har gått noe ned i denne perioden.

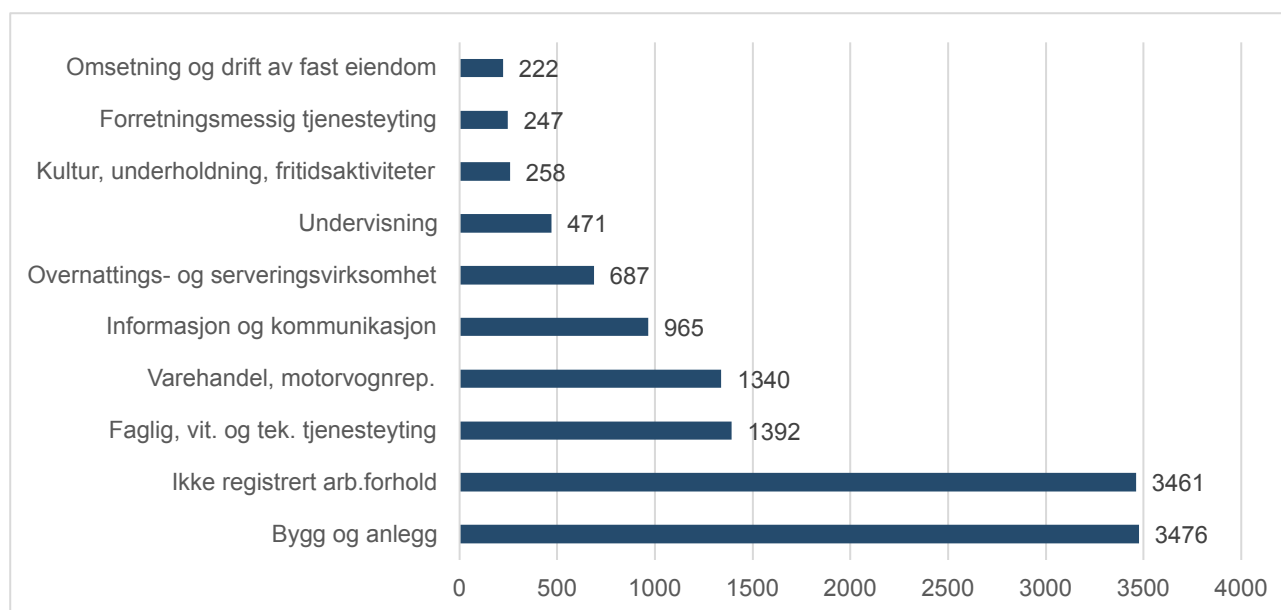
Blant de nye arbeidssøkerne i februar oppga 80 prosent (13 400 personer) at de kom fra et tidligere jobbforhold. Av disse hadde 34 prosent mistet jobben sin, 25 prosent blitt permittert, 14 prosent var usikre på sin jobbsituasjon og 12 prosent hadde sagt opp eller kom til å si opp sin jobb. De resterende 3 400

som registrerte seg som arbeidssøkere i løpet av februar, kom dermed fra å være utenfor arbeidsstyrken. 70 prosent av disse svarte at de enten aldri har vært i jobb eller ikke vært i jobb de siste to årene, mens 19 prosent var nyutdannede eller ferdig med militærtjeneste.

Flere ledige med bakgrunn fra bygg og anlegg

Når vi ser på hvilken næring arbeidssøkernes siste arbeidsgiver tilhørte, er personer uten registrert arbeidsforhold den største gruppa, tett fulgt av forretningsmessig tjenesteyting, varehandel, samt bygg og anlegg. Størst økning i antall arbeidssøkere det siste året ser vi innen bygge- og anleggsnæringen, med 3 300 flere arbeidssøkere (figur 6). I tillegg er det 1 400 flere ledige med bakgrunn fra faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting, som blant annet inneholder arkitektvirksomhet som også merker nedgangen innen bygg og anlegg. Den nest største økningen ser vi likevel blant arbeidssøkere som ikke er registrert med et arbeidsforhold tidligere, noe som trolig henger sammen med flere ledige fra Ukraina. Selv om andelen sysselsatte har holdt seg stabil på

Figur 6. Prosentvis endring i antall arbeidssøkere etter hvilken næring deres siste arbeidsgiver tilhørte. De ti gruppene med størst økning. Februar 2023 – februar 2024

Kilde: NAV

rundt 70 prosent det siste året, viser også tall fra SSB at antallet lønnstakere har falt i enkelte næringer. Nedgangen er størst innen forretningsmessig tjenesteyting, hvor antallet lønnstakere falt med 8 800 (-6%) fra desember 2022 til desember 2023. Videre var det en nedgang på 1 800 lønnstakere (-1%) i næringen bygg og anlegg. Forretningsmessig tjenesteyting inneholder blant annet utleie av arbeidskraft, en næring som ofte har leid ut mange til nettopp bygg og anlegg. Det er derfor naturlig å se nedgangen i sammenheng med lavere aktivitet innen bygg og anlegg. I tillegg strammet regjeringen inn regelverket for utleie av arbeidskraft fra 1. april 2023, noe som nok også har påvirket sysselsettingen innen forretningsmessig tjenesteyting.

Et annen indikator på at arbeidsmarkedet i Norge har blitt svakere, er at færre pendler fra utlandet for å jobbe i Norge. Antallet ikke-bosatte lønnstakere falt gjennom fjoråret, særlig innen forretningsmessig tjenesteyting og bygg og anlegg. Omtrent halvparten av nedgangen i antallet lønnstakere i disse to næringene kom blant ikke-bosatte som pendlet til Norge. Denne

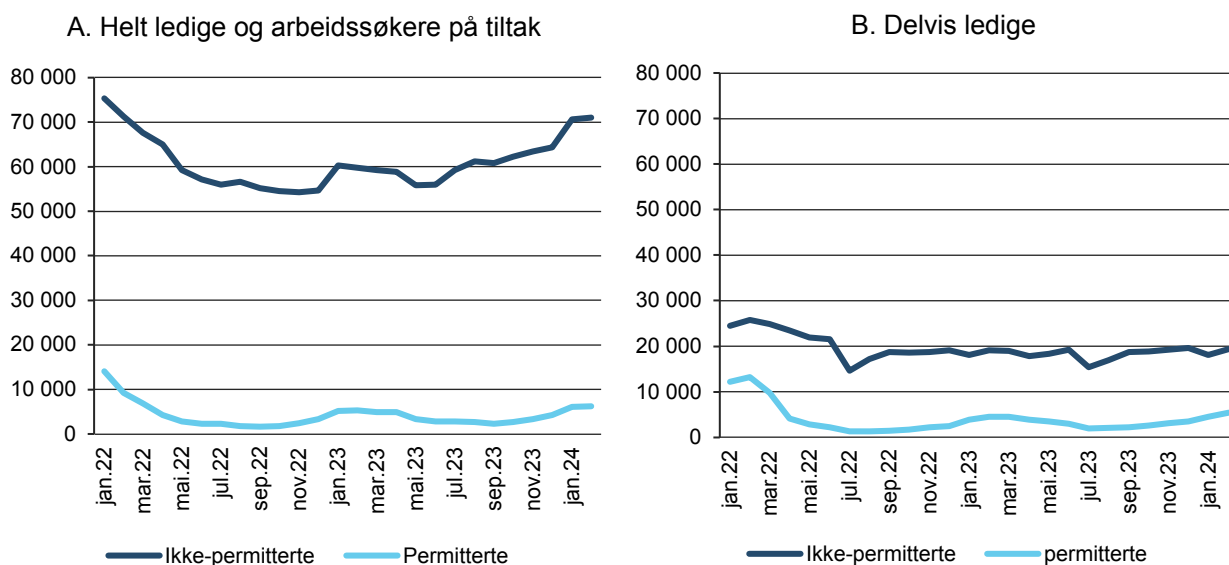
gruppen vil i liten grad registrere seg som ledig hos NAV, og dersom de gjør det vil personer som bor i utlandet havne i gruppen «andre arbeidssøkere» i statistikken³.

Antallet permitterte holder seg høyt

Ved utgangen av februar var 11 700 personer registrert som helt eller delvis permitterte arbeidssøkere hos NAV, noe som utgjør 0,4 prosent av arbeidsstyrken. Dette er 1 900 flere enn for ett år siden, og vi må nå tilbake til vinteren 2022 for å finne sist flere var permittert. Den gang gjaldt imidlertid fortsatt det midlertidige regelverket under pandemien, som blant annet gjorde at bedriftene kunne hold folk permittert en vesentlig lengre periode. Sammenligner vi med årene før pandemien må vi tilbake til 2011 for å finne et år med flere permitterte i februar måned.

Virksomheter som må si opp eller permittere 10 ansatte eller flere skal melde fra om dette til NAV så tidlig som mulig. Basert på disse meldingene lager vi statistikk over hvor mange varsel NAV har

Figur 7. Antall helt ledige og arbeidssøkere på tiltak (panel A) og delvis ledige (panel B), fordelt på permitterte og ikke-permitterte. Januar 2022 – februar 2024

Kilde: NAV

³ Ved utgangen av februar var om lag 1 400 personer i utlandet registrert i gruppen «Andre arbeidssøkere»

mottatt, og hvor mange personer som er berørt. Så langt i år (uke 1-9) har NAV mottatt varsel om permittering av til sammen 8 700 personer. I tilsvarende periode i fjor var tallet på 7 000 personer. Selv om en virksomhet melder at de må permittere kan situasjonen endre seg, slik at de ikke har behov for å permittere likevel. Samtidig kan disse varslene undervurdere permitteringen som kommer, dersom f.eks. mange bedrifter permitterer mindre enn 10 ansatte og dermed ikke trenger å varsle NAV. Antallet personer som er berørt av varsel om masseoppsigelse er derimot litt lavere enn i tilsvarende uker i fjor. Så langt i år har det blitt varslet om masseoppsigelse av 3 500 personer, mot 4 300 i samme periode i fjor. I sum er det altså foreløpig lite dramatik i disse forhåndsvarslene som NAV mottar.

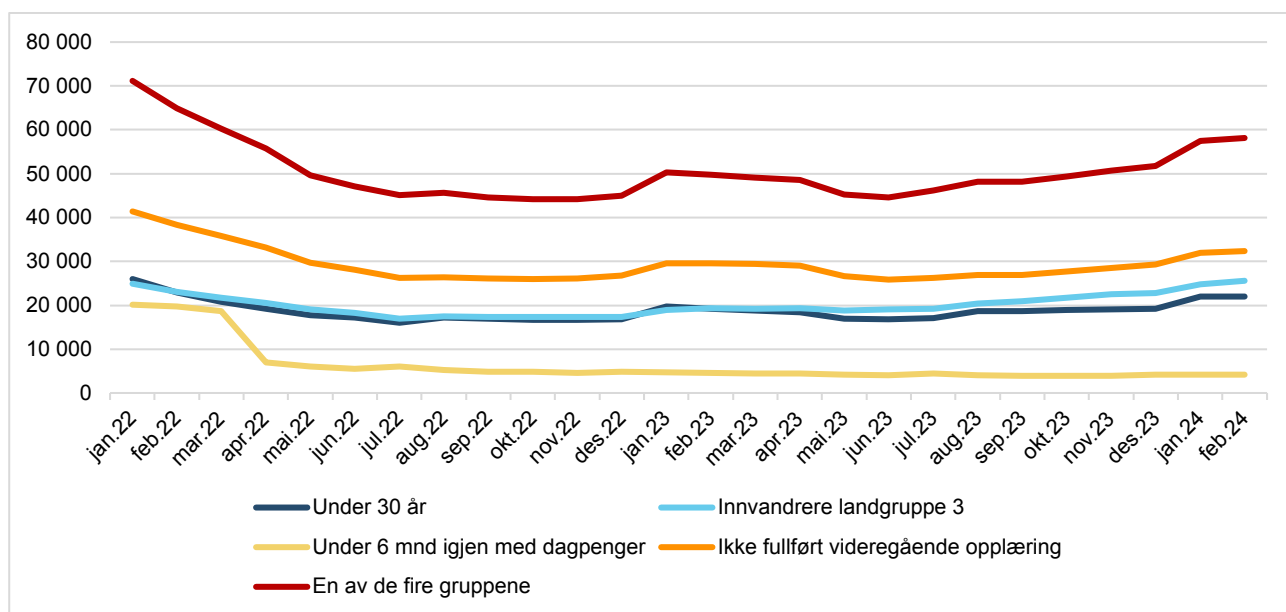
Tre av fire i «utsatt» gruppe

Noen grupper er mer utsatt for å få langvarige negative konsekvenser av arbeidsledighet. Forskning viser for eksempel at arbeidsledighet i ungdomstiden

kan få langvarig negative effekter på sysselsetting og lønnsutvikling, se Nilsen og Reiso (2014) og Skans (2011), mens Bratsberg m.fl. (2018) finner at en del innvandrergupper har større problem med å komme tilbake i jobb når de blir arbeidsledige enn befolkningen for øvrig. Derfor er også disse grupper som er prioritert i NAVs oppfølging, sammen med personer som har vært lenge arbeidsledige.

I figur 8 ser vi utviklingen i antallet helt ledige og arbeidssøkere som deltar i arbeidsmarkedstiltak som er unge, innvandrere, ikke har fullført videregående opplæring, har kort tid igjen med dagpenger, eller som er i minst en av disse fire gruppene. Ved utgangen av februar var om lag 58100 personer i minst en av disse gruppene, som tilsvarer 75 prosent av alle som var registrert som helt ledig eller arbeidssøker i arbeidsmarkedstiltak hos NAV. En del vil være i flere av disse undergruppene, for eksempel en ungdom som ikke har fullført videregående opplæring. I februar i fjor var 76 prosent i en av disse fire gruppene, men det siste året har altså arbeidsledigheten økte noe mindre for disse gruppene enn andre.

Figur 8: Antall helt ledige og arbeidssøkere i arbeidsmarkedstiltak som tilhører «utsatte» grupper. Januar 2022 – februar 2024

Kilde: NAV

NAVs arbeidsmarkedsprognose

Situasjonen på arbeidsmarkedet er fremdeles god, selv om ledigheten har økt jevnt og trutt det siste halvannet året. Det var 62 500 helt ledige registrert hos NAV i februar, noe som er en økning på 7 800 siden samme måned i fjor.

Vi forventer at ledigheten vil fortsette å øke framover, i om lag samme takt som den har gjort det siste året. De viktigste grunnene til det er lav aktivitet i bygge- og anleggsnæringen, at stadig flere ukrainere er klare for jobb og registrerer seg hos NAV for å få bistand til det, samt svak utvikling i privat konsum, som reduserer etterspørselen innen blant annet varehandelen.

I gjennomsnitt anslår vi 60 000 registrert helt ledige i år, og 67 000 i 2025. Det tilsvarer 2,0 prosent av arbeidsstyrken i 2024, og 2,2 prosent i 2025.

Kapasitetsutnyttelsen i norsk økonomi har avtatt det siste halvannet året, og ifølge kontaktene i Norges Banks regionale nettverk er kapasitetsutnyttelsen i fjerde kvartal nå lavere enn gjennomsnittet de siste 20 årene. Det er store forskjeller mellom næringene. Høye investeringer innen olje og gass bidrar til høyt aktivitetsnivå innen leverandørnæringen. Samtidig er det dårligere tider innen varehandelen, bygg- og anleggsnæringen og i enkelte tjenestenæringer.

I Norges Banks forventningsundersøkelse fra februar meldte 31 prosent av næringslivslederne at de forventet lavere lønnsomhet det kommende året, mot 26 prosent som forventet bedret lønnsomhet. Dette er noe sterkere resultater enn de foregående kvartalene, noe som tyder på at virksomhetene nå ser noe lysere på fremtiden. Det samme kommer til uttrykk i Finans Norges forventningsbarometer fra februar, der respondentene er blitt stadig mer positive de siste kvartalene, etter halvannet år med svært pessimistisk framtidssyn.

De siste to årene har vært preget av høy prisvekst. I januar var konsumprisindeksen (KPI) 4,7 prosent høyere enn samme måned året før, mens KPI-JAE, som ikke inkluderer energivarer, steg 5,3 prosent i samme periode. Den viktigste bidragsyteren til den høye prisveksten er at prisene på matvarer og alkoholfrie drikkevarer har økt med 8,7 prosent siden januar i fjor.

Den høye inflasjon har ført til gjentatte økninger i styringsrenten de siste to årene. Den siste økningen kom i desember, da renten ble satt opp til 4,5 prosent. Vi legger til grunn at rentetoppen er nådd, og at den første rentenedgangen vil komme i september, og at renta etter det vil bli satt gradvis ned, og være på 3,5 prosent ved utgangen av prognoseperioden.

Kronen styrket seg klart på tampen av fjoråret, men er fremdeles på et historisk sett svakt nivå. Vi har lagt til grunn at kronen vil holde seg på dagens nivå fremover, men dette er et usikkerhetsmoment som kan påvirke både eksport, inflasjon og rentesettingen framover

Utviklingen internasjonalt er også fremdeles preget av inflasjon, høye renter og svakere vekst, men fremtidsutsiktene er noe forbedret fra forrige prognose. Dette har sammenheng med at inflasjonen sakte, men sikkert, nærmer seg målet, og at rentenedsettelsene dermed nærmer seg. Samtidig har økonomien klart seg bedre enn fryktet, og det ikke har vært en stor økning i ledigheten. Vi forventer at sentralbankene i både USA og EU vil begynne å ta foten av den pengepolitiske bremsen i løpet av 2024, men at den økonomiske veksten likevel vil være beskjeden hos våre handelspartnere i prognoseperioden.

Privat konsum har utviklet seg relativt flatt de siste to årene. I fjerde kvartal økte konsumet med 0,7 prosent, men er likevel på omtrent samme nivå som andre kvartal 2022 (sesongjustert og i faste priser). Dette gjenspeiler svak reallønnsutvikling og økte renteutgifter de siste to årene. Vi venter svak utvikling i konsumet i 2024, men at konsumet vil ta seg noe opp i 2025, som følge av forventet reallønnsvekst og at renten antas å bli satt ned fra og med september.

Boliginvesteringene falt med hele 20,9 prosent fra 4. kvartal 2022 til 4. kvartal i fjor. Dette må sees i sammenheng med økte byggekostnader og nedgang i realboligprisene. Renteøkningene påvirker dessuten boligbyggingen både direkte ved å øke finansieringskostnadene, og indirekte gjennom negativt press på boligprisene. Mengden igangsatt bruksareal til bolig var lavt i hele fjor, og lå under bunnoteringene fra finanskrisen i både andre og fjerde kvartal. Det

tyder på at det ikke ligger an til en umiddelbar økning i boliginvesteringene, og at ledigheten derfor sannsynligvis vil fortsette å øke innen bygg og anlegg. I 2025 venter vi derimot at boligprisene vil øke igjen, som følge av reallønnsvekst, rentenedgang og lav boligbygging i dag. Som følge av dette venter vi at også boliginvesteringene vil ta seg opp i 2025.

SSB sine investeringstillinger viser at det ligger an til økte investeringer i olje- og gassvirksomheten i 2024. Dette har blant annet sammenheng med oljeskattepakken som ble vedtatt i 2020, som har fremskyndet investeringer i petroleumsindustrien. Vi har lagt til grunn en vekst på om lag 5 prosent i år, men at investeringene flater ut i 2025.

Det er flere store usikkerhetsmoment som kan få betydning for utviklingen framover. Krigen i Ukraina ser ut til å være inne i en mer stabil fase, og skaper mindre usikkerhet nå enn den første perioden. Russland gjør små framskritt, men per begynnelsen av mars har det ikke vært meldt om store territoriale seire, og vi legger til grunn at det heller ikke skjer store endringer i krigssituasjonen.

Flyktingene fra Ukraina utgjør et betydelig usikkerhetsmoment, og de registrerer seg i stadig større grad som arbeidsledige (figur 4). Etter hvert som flere av flyktingene begynner å bli etablert i Norge, fullfører introduksjonsprogrammet og får grep om språket, forventer vi at en stadig større andel av de vil søke mot arbeidsmarkedet, og slik dra opp både arbeidsstyrken, sysselsettingen og ledigheten. Det er imidlertid stor usikkerhet rundt hvor raskt dette går, og hvor raskt de kommer i jobb.

Et annet usikkerhetsmoment er den høye inflasjonen, som selv om den har falt mye, fremdeles er langt over

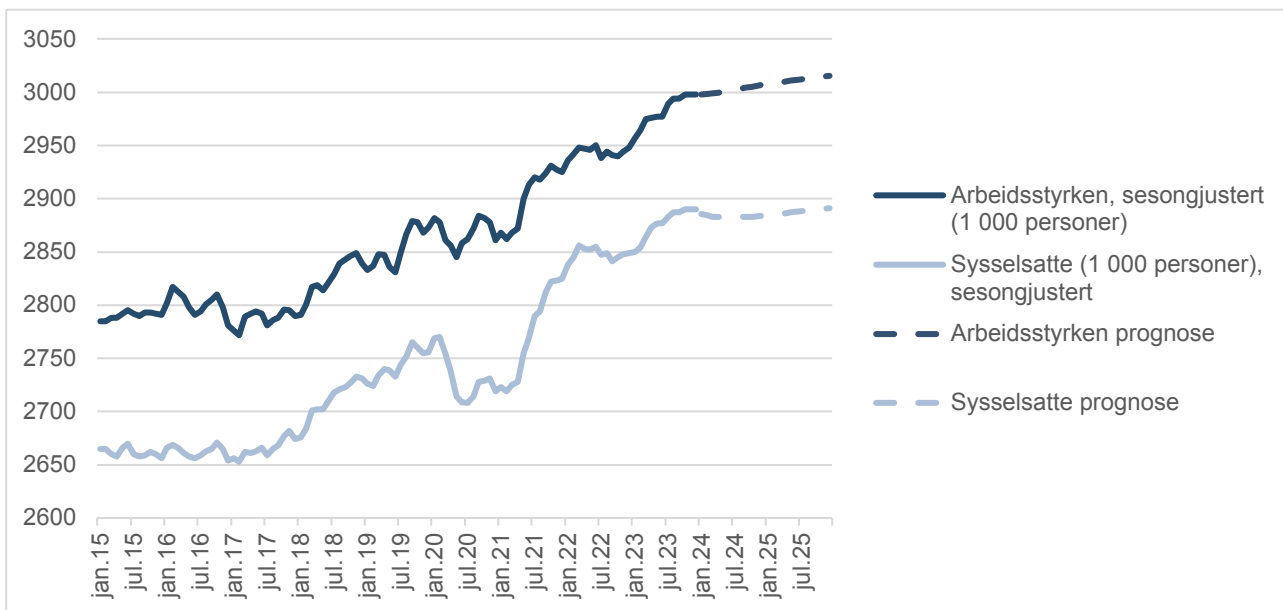
inflasjonsmålet i både Norge og andre land. Det er usikkert hvor lang tid det vil ta før inflasjonen er tilbake til målet, og hvordan pengepolitikken vil bli innrettet for å komme helt i mål.

Samtidig viser altså forventningsundersøkelsene til Finans Norge og Norges Bank at både husholdningene og virksomhetene har blitt mer optimistiske den siste tiden. Rentetoppen er trolig nådd, og vi legger til grunn en solid reallønnsvekst både i år og til neste år. Det fører til at husholdningenes disponible realinntekt vil øke framover. Økt optimisme kombinert med en reell forbedring i husholdningenes økonomi kan føre til at fremadskuende husholdninger øker sitt konsum raskere enn det de materielle forholdene skulle tilsi (se for eksempel Gillitzer og Prasad (2018)). Samtidig reduserer den lave spareraten i 2023 husholdningenes handlingsrom i noen grad.

Samlet sett forventer vi beskjeden vekst i norsk økonomi og en noe svakere utvikling på arbeidsmarkedet framover. Selv om arbeidsledigheten vil stige, innebærer vår prognose en fortsatt lav ledighet. Samtidig vil sysselsettingen holde seg høy, selv om den positive utviklingen stopper opp.

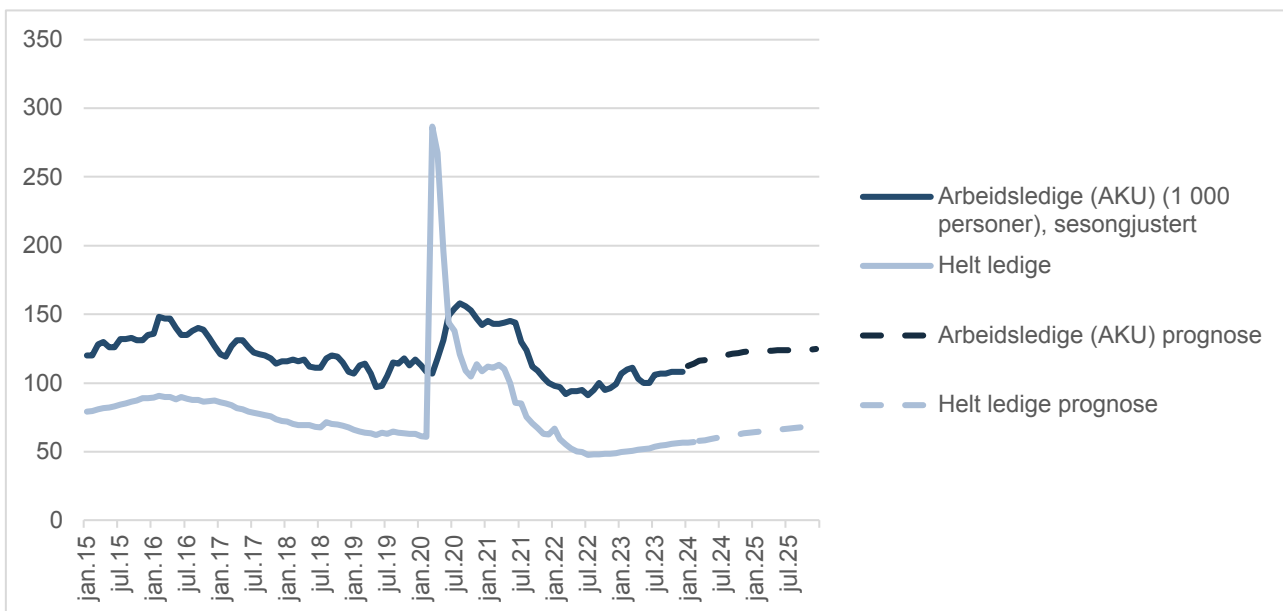
I en situasjon med fortsatt lav ledighet er det gode muligheter for å få flere av de som er registrert hos NAV i jobb. Andre grupper som kan nyte godt av fortsatt lav ledighet er personer som mottar arbeidsavklaringspenger eller deltar i kvalifiseringsprogrammet. Med det arbeidsmarkedet vi nå venter er det viktig for NAV å hjelpe arbeidsgivere med å få tak i arbeidskraft, og se på hvilke tiltak og oppfølging som kan få arbeidssøkere raskt i arbeid. Samtidig er det fortsatt viktig at man oppnår en arbeidstilknytning som kan bli langvarig.

Figur 9. Antall personer i arbeidsstyrken og antall sysselsatte ifølge AKU. 1 000 personer. Sesongjusterte tall

Kilde: SSB og NAV

Figur 10. Antall registrerte helt ledige og ledige ifølge AKU. 1000 personer. Sesongjusterte tall

Kilde: SSB og NAV

Tabell 1. NAVs prognose for utviklingen i norsk økonomi i 2023 – 2025. Prosentvis vekst om ikke annet er angitt*

	2023	2024	2025
Arbeidsmarked			
Registrerte helt ledige, antall	53 000	60 000	67 000
Registrerte helt ledige i prosent av arbeidsstyrken	1,8	2,0	2,2
AKU-arbeidsledige i prosent av arbeidsstyrken	3,6	4,0	4,1
Sysselsettingsvekst (AKU)	0,9	0,3	0,2
Arbeidsstyrkevekst (AKU)	1,3	0,7	0,3
Sysselsettingsandel (AKU), nivå	70,1	69,8	69,3
Yrkesdeltakelse, nivå	72,8	72,7	72,3
Realøkonomi			
Konsum i husholdninger mm	-0,9	0,5	2,1
Bruttoinvesteringer Fastlands-Norge	-0,8	-3,5	-0,8
Eksport	1,4	5,8	2,4
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge	0,7	1,0	1,5
BNP-vekst handelspartnere (veid gjennomsnitt)	0,8	0,6	1,9
Valutakurs og oljepris (nivå)			
NOK per euro	11,4	11,4	11,4
Råoljepris i dollar	82	77	75

*Nasjonalregnskapstallene for 3. kvartal, publisert 23. november, er ikke hensyntatt.

Kilde: NAV

Tabell 2. Befolkning i yrkesaktiv alder, arbeidsstyrken, sysselsatte og arbeidsledige ifølge AKU og NAV.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Befolkning 15–74 år	3 981 000	4 003 000	4 019 000	4 024 000	4 054 000	4 101 000
Arbeidsstyrken	2 830 000	2 857 000	2 868 000	2 902 000	2 944 000	2 983 000
Sysselsatte	2 716 000	2 746 000	2 732 000	2 774 000	2 849 000	2 876 000
Yrkesdeltakelsen	71,10 %	71,40 %	71,30 %	72,10 %	72,60 %	72,80 %
Sysselsettingsandel	68,20 %	68,60 %	68,00 %	68,90 %	70,30 %	70,10 %
AKU-arbeidsledige	113 000	111 000	136 000	128 000	96 000	107 000
AKU-arbeidsledige i prosent av arbeidsstyrken	4,00 %	3,90 %	4,70 %	4,40 %	3,20 %	3,60 %
Registrerte helt ledige (NAV)	65 547	63 451	141 939	88 862	52 148	53 110
Registrerte helt ledige i prosent av arbeidsstyrken	2,40 %	2,30 %	5,00 %	3,20 %	1,80 %	1,80 %

Kilde: SSB og NAV

Makromodellen KVARTS

NAV's prognose om utviklingen i norsk økonomi og arbeidsmarked er basert på modellsimuleringer med den makroøkonometriske modellen KVARTS. KVARTS er en modell for norsk økonomi utviklet av SSB. Modellen er estimert på data fra nasjonalregnskapet og basert på økonomisk teori. For mer informasjon om modellen, se *MODAG og KVARTS - SSB*.

Referanser

Arbeids- og inkluderingsdepartementet (2023) «Hurtigarbeidende gruppe om tiltak for økt arbeidsmarkedsinkludering blant fordrevne fra Ukraina»

Bratsberg, Bernt, Oddbjørn Raaum og Knut Røed (2018) «Job loss and immigrant labor market performance» *Economica*, 85 (337).

Gillitzer, Christian og Nalini Prasad (2018) «The Effect of Consumer Sentiment on Consumption: Cross-Sectional Evidence from Elections» *American Economic Journal: Macroeconomics*, vol 10, nr 4, side 234-69.

Hernes, Vilde, Aadne Aasland, Oleksandra Deinenko, Marthe Handå Myhre, Tone Liodden, Trine Myrvold, Marianne Stærkebye Leirvik og Åsne Øygard Danielson (2023) «Reception, settlement and integration of Ukrainian refugees in Norway: Experiences and perceptions of Ukrainian refugees and municipal stakeholders (2022-2023)» NIBR-report 2023: 11.

Nilsen, Øyvind Anti og Katrine Holm Reiso (2014) «Scarring Effects of Early-Career Unemployment» *Nordic Economic Policy Review*, 2014, 1, 13-45.

Skans, Oskar Nordstrøm (2011) «Scarring effects of the first labour market experience» *IZA Discussion Paper No. 5565*.